

เรียนไม่พอ

ศรีไพร

นักกฎหมายที่เราพบเห็นกันอยู่ทุกวันนี้ มี 2 ประเภทใหญ่ๆ ประเภทแรกคือนักกฎหมายที่ศึกษาวิชากฎหมายต่างๆ และวิชาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและความรู้เบื้องต้นในสาขาวิชาอื่นนอกจากสาขาวิชากฎหมาย ประเภทที่สองคือนักกฎหมายที่ศึกษาเหมือนนักกฎหมายประเภทแรกแต่ก็มีความรู้ความสามารถเบื้องต้นในวิชาเฉพาะทางของสาขาวิชาอื่นนอกจากสาขาวิชากฎหมายด้วยซึ่งอาจจะเป็นเพราะได้เคยเรียนมาหรือได้เคยทำงานในสาขาวิชาเฉพาะทางนั้นๆ มาก่อน

โดยทั่วไปแล้วผู้เรียนกฎหมายแต่ละคนจะเลือกเรียนสาขากฎหมายเฉพาะทางตามความถนัดของตัวเอง พอเรียนจบหลักสูตรก็มักจะถามตัวเองว่าจะไปประกอบวิชาชีพในสายงานใด บางทีจะไปเป็นทนายความที่ว่าความในศาล บางทีจะไปเป็นอาจารย์สอนวิชากฎหมาย หรือไม่ก็เตรียมตัวเพื่อเป็นอัยการหรือผู้พิพากษา

นักกฎหมายประเภทที่สองที่อยู่ในสายงานภาคธุรกิจก็อาจจะเลือกเรียนสาขากฎหมายธุรกิจ เพื่อที่จะผสมผสานสิ่งที่ตัวเองรู้ลึกๆ ในสาขาวิชาอื่น เข้ากับวิชากฎหมายแล้วนำไปปรับใช้ได้ นักกฎหมายประเภทที่สองนี้จึงมีความรู้ความเข้าใจในสินค้าและบริการที่บริษัทผลิตหรือบริการด้วยความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะทางและนอกจากนี้ยังสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ทั้งในทางธุรกิจ ทางสาขาวิชาเฉพาะทางอื่นๆ และทางกฎหมาย ดังนั้นนักกฎหมายประเภทที่สองนี้ก็อาจจะมีแนวโน้มว่าไปทำงานฝ่ายกฎหมายในบริษัทเอกชนในลักษณะที่เรียกว่า *นักกฎหมายประจำบริษัท* น่าจะเหมาะกับตนเองมากกว่าเพราะตัวเองมีความรู้ทั้งทางธุรกิจ ทางสาขาวิชาเฉพาะทางอื่นๆ ในเบื้องต้นและทางด้านกฎหมาย

ความคิดที่จะไปเป็นนักกฎหมายประจำบริษัทและจะได้ทำงานในสาขากฎหมายธุรกิจควบคู่ไปกับการได้ใช้ความรู้ความสามารถในวิชาเฉพาะทางอื่นๆ ก็อาจจะเป็นความคิดที่ยังคลาดเคลื่อนอยู่ เนื่องจากว่าบริษัทเอกชนหลายแห่งนั้นคาดหวังไว้นักกฎหมายประจำบริษัทจะเป็นมนุษย์มหัศจรรย์ที่ควรจะทำางานดังต่อไปนี้ได้ทั้งหมด เช่น

นักกฎหมายประจำบริษัทควรจะทำความเข้าใจลักษณะการดำเนินธุรกิจของบริษัทให้รวดเร็ว และยังต้องรู้ด้วยว่าบริษัทอื่นที่มีธุรกิจลักษณะคล้ายๆ กันนั้นมีแนวทางดำเนินธุรกิจใด มีขั้นตอนการทำงานและการส่งต่องานระหว่างแผนกอย่างไร เพื่อที่จะช่วยปรับปรุงขั้นตอนการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นักกฎหมายประจำบริษัทจะต้องรู้ว่า มีกฎหมายหรือข้อห้ามข้อจำกัดทางกฎหมายใดที่เป็นข้อส่งเสริมหรืออุปสรรคในการดำเนินธุรกิจของบริษัทอย่างไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายในประเทศ กฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศคู่ค้า หรือแม้แต่ข้อตกลงระหว่างประเทศที่อาจมีผลต่อการดำเนินธุรกิจของบริษัท และจะต้องพร้อมที่จะให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารของบริษัทได้โดยไม่ต้องพึ่งพาความเห็นจากสำนักงานกฎหมายภายนอกมากเกินไปจนความจำเป็น

นักกฎหมายประจำบริษัทจะต้องเข้าใจวงจรธุรกิจ หลักการบัญชี ผลกระทบทางการเงินเพื่อการระดมทุนและ/หรือการชำระหนี้ ผลกระทบทางการเงินเพื่อลดความเสี่ยงหรือป้องกันความเสี่ยงของธุรกรรมทางการเงิน ผลกระทบที่ประจักษ์ หากบริษัทหรือคู่ค้ามีข้อจำกัดการโอนเงินออกนอกประเทศ นักกฎหมายประจำบริษัทจะต้องช่วยหาทางออกให้ได้ด้วย

บริษัทคาดหวังว่านักกฎหมายประจำบริษัทจะจัดเตรียมร่างสัญญาสำหรับธุรกรรมต่างๆได้โดยไม่ต้องสอบถามถึงรายละเอียดของข้อสรุปทางธุรกิจมากนัก รวมทั้งจะต้องมีวิธีปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัทและของผู้อื่นที่บริษัทมีสิทธิใช้และยังจะต้องประเมินความเสี่ยงและเตรียมมาตรการป้องกันและ/หรือรับมือกับความรับผิดชอบที่บริษัทอาจจะต้องรับผิดชอบในสินค้าหรือบริการที่ไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคอีกด้วย

หากบริษัททำการค้าระหว่างประเทศ บริษัทก็คาดหวังว่านักกฎหมายประจำบริษัทจะรู้เรื่องการขนส่งระหว่างประเทศ การประกันภัยทางทะเล พิธีการทางศุลกากร รวมถึงความเป็นไปได้ที่สินค้าหรือกิจกรรมทางการค้าอาจทำให้บริษัทถูกถือว่าเป็นสถานประกอบการถาวรในต่างประเทศซึ่งอาจก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางภาษีอากรรวมถึงภาระด้านภาษีอากรเพิ่มขึ้นอีกโดยมิได้ตั้งใจ

หากบริษัทจะต้องทำสัญญาระหว่างประเทศแล้วจะต้องเลือกใช้กฎหมายต่างประเทศเป็นกฎหมายที่บังคับใช้แก่สัญญานั้น บริษัทคาดหวังว่านักกฎหมายประจำบริษัทจะต้องมีความเข้าใจและสามารถคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผลในเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อจะใช้บังคับกับสัญญานั้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายอังกฤษ กฎหมายนิวยอร์ก กฎหมายแคลิฟอร์เนีย กฎหมายฮ่องกง กฎหมายสิงคโปร์ เป็นต้น

บริษัทคาดหวังว่านักกฎหมายประจำบริษัทจะต้องสามารถให้คำแนะนำต่อฝ่ายบริหารของบริษัทโดยเร็วหากเห็นว่ามีพฤติกรรมหรือกิจกรรมทางธุรกิจใดๆที่อาจทำให้บริษัทมีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางกฎหมายและทางด้านสัญญา โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ฝ่ายบริหารขอความเห็นก่อน ตัวอย่างปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เช่น บริษัทมีภาระภาษีที่ไม่คาดคิด เนื่องจากไม่ได้วางแผนภาษีหรือไม่ได้วางแผนรูปแบบทางธุรกิจที่เหมาะสม หรืออาจเกิดจากลูกค้าที่อยู่กันคนละประเทศเปลี่ยนใจไม่ซื้อสินค้าและ

ไม่คืนสินค้าตัวอย่างที่ส่งไปให้ลูกค้านั้นทดสอบ หรือการขายสินค้าหรือบริการของบริษัทในบางลักษณะอาจถูกมองว่าเป็นการกีดกันทางการค้าได้

บ่อยครั้งที่พบว่าบริษัทต้องการจ้างนักกฎหมายประจำบริษัทที่มีความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อที่จะติดต่อประสานงาน และอาจจะต้องช่วยบริหารสัญญาที่บริษัททำกับภาครัฐด้วย บริษัทคาดหวังว่านักกฎหมายประจำบริษัทไม่ควรปิดตัวเองอยู่แต่ในกรอบของกฎหมายเอกชน และจำเป็นต้องรู้กฎหมายปกครอง กฎหมายมหาชนอีกด้วย

นักกฎหมายประจำบริษัทจะต้องเป็นเลขานุการบริษัทและทำงานที่บริษัทจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ได้ด้วย นักกฎหมายประจำบริษัทจะต้องสามารถให้คำแนะนำที่เกี่ยวกับการดำเนินการประชุมคณะกรรมการและการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทรวมถึงการจัดการประชุมอื่นๆ ในทำนองเดียวกันและจะต้องสามารถบันทึกรายงานการประชุมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

หากบริษัทต้องใช้ประโยชน์จากอสังหาริมทรัพย์ไม่ว่าจะเพื่อกิจกรรมใดๆ บริษัทก็คาดหวังว่านักกฎหมายประจำบริษัทจะรู้กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ ว่าด้วยการใช้ที่ดิน การรักษาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์นั้นด้วยไม่จำกัดว่าจะจะเป็นอสังหาริมทรัพย์ในประเทศหรือต่างประเทศ

ถึงแม้ว่าบริษัทจะเห็นว่าบุคลากรฝ่ายทรัพยากรบุคคลรู้กฎหมายแรงงานดีอยู่แล้ว แต่ถ้าเกิดปัญหาที่เกี่ยวกับการจ้างงานขึ้นมา บริษัทก็คาดหวังว่านักกฎหมายประจำบริษัทจะช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้หรือหากมีกรณีจ้างงานมีพนักงานต่างชาติในบริษัทหรือกรณีส่งพนักงานไปปฏิบัติงานที่ต่างประเทศ นักกฎหมายประจำบริษัทก็ถูกคาดหวังว่าจะสามารถช่วยฝ่ายทรัพยากรบุคคลจัดเตรียมเอกสารเพื่อขอใบอนุญาตทำงานและวีซ่าของพนักงานได้ นอกจากนี้ นักกฎหมายประจำบริษัทก็อาจจะต้องให้คำแนะนำเรื่องภาษีอากรและอนุสัญญาภาษีซ้อนแก่บริษัทเกี่ยวกับพนักงานที่ถูกส่งไปปฏิบัติงานที่ต่างประเทศ หรือพนักงานอื่นที่อาจเข้าข่ายที่ต้องเสียภาษีมากกว่า 1 ประเทศ

หากบริษัทมีข้อพิพาทใดๆ บริษัทก็คาดหวังว่านักกฎหมายประจำบริษัทจะสามารถให้คำแนะนำและความเห็นเกี่ยวกับข้อพิพาทดังกล่าวรวมถึงสามารถประเมินขอบเขตความรับผิดชอบและทางออกที่เหมาะสมเพื่อผู้บริหารจะได้ตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไร และหากต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลหรือเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ นักกฎหมายประจำบริษัทก็จะสามารถให้คำแนะนำและความเห็นในเรื่องดังกล่าวได้ รวมถึงการประเมินค่าใช้จ่ายค่าธรรมเนียมต่างๆ และแนวโน้มคำตัดสินหรือคำชี้ขาดได้น่าจะเป็นไปในแนวทางใด นอกจากนี้ บริษัทคาดหวังว่านักกฎหมายประจำบริษัทสามารถให้ความช่วยเหลือ ให้การ

สนับสนุน และให้คำแนะนำแก่ทนายความจากสำนักงานกฎหมายภายนอกซึ่งเข้ารับทำคดีทางศาลหรือทางอนุญาโตตุลาการดังกล่าวด้วย

บริษัทคาดหวังว่านักกฎหมายประจำบริษัทไม่ว่าจะสำเร็จการศึกษาจากสถาบันในประเทศหรือต่างประเทศ มีความสามารถในการใช้ภาษาอย่างดี เหมาะสมและถูกต้อง สื่อสารได้ตรงประเด็นและเข้าใจง่าย ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศก็ตาม

ในบริษัทที่มีนักกฎหมายทั้งสองประเภททำงานร่วมกันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพงานกฎหมายของบริษัทที่ผลิตและ/หรือขายสินค้าและบริการ และหากมีการบริหารจัดการอย่างดี และเหมาะสม ก็จะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายทางด้านกฎหมาย ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตหรือต้นทุนขายหรือบริการลดลง ช่วยลดปัญหาและความเสี่ยงทางด้านคดีความและทางด้านสัญญา กับคู่ค้าหรือบุคคลอื่น ทำให้ผู้บริหารมีเวลาในการบริหารจัดการธุรกิจของบริษัทเพิ่มมากขึ้น

เมื่อนักกฎหมายหรือนิติกรทั้งในหน่วยงานภาคเอกชน หน่วยงานภาครัฐ ทนายความผู้ว่าความในศาล อัยการ ผู้พิพากษาได้รับการส่งเสริมให้เข้ารับการศึกษอบรมในหลักสูตรเพื่อการศึกษาย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตน นักกฎหมายประจำบริษัทก็ควรได้รับการส่งเสริมในลักษณะเดียวกันจากบริษัทนายจ้าง แต่เท่าที่สังเกตมานั้น นักกฎหมายประจำบริษัทมักจะได้รับอนุญาตจากบริษัทให้เข้ารับการอบรมศึกษาหลักสูตรระยะสั้นเช่นหลักสูตรที่ใช้เวลาอบรมเพียง 1-2 วันซึ่งมักจะมีเวลาไม่เพียงพอในการเรียนการสอน ผู้บรรยายก็เหมือนจะสอนได้แต่หัวข้อและมีคำอธิบายสั้นๆ หรืออาจจะยกตัวอย่างกรณีศึกษาได้เพียงเล็กน้อย ดังนั้นจึงควรมีหลักสูตรอบรมระยะปานกลางถึงระยะยาวให้มากขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องและเพียงพอให้แก่นักกฎหมายในหลายหน่วยงานรวมถึงนักกฎหมายประจำบริษัทด้วย บริษัทผู้ว่าจ้างนักกฎหมายประจำบริษัทนั้น ควรสนับสนุนให้นักกฎหมายประจำบริษัทพัฒนาความรู้ความสามารถของตนอยู่เสมอ โดยอาจเปิดโอกาสให้ไปอบรมในหลักสูตรต่างๆตามความเหมาะสมทั้งในหลักสูตรเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ และหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะสินค้าหรือบริการที่บริษัทเป็นผู้ผลิตหรือให้บริการ หรืออาจให้นักกฎหมายประจำบริษัทจัดสรรเวลาเพื่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูลกฎหมายใหม่ๆ และข้อมูลในสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงาน โดยมีได้หวังแต่จะให้นักกฎหมายประจำบริษัททำงานตามที่กำหนดโดยไม่ต้องศึกษาหาข้อมูลใดๆเลย สิ่งเหล่านี้อาจจะช่วยให้ นักกฎหมายประจำบริษัททำงานเป็นมนุษย์มหัศจรรย์ อย่างที่บริษัทคาดหวังไว้ได้จริงๆ